האם **תְּאַמַּר בְּעֵדִים** שהעידו על מקצת התביעה שיחייבו שבועת מודה במקצת החמורה, **שֶׁהרי עַל מָה שֶׁכָּפַר הוּא נִשְׁבָּע** – רוצה אתה להשביעו, וזאת מנין לך.

הגמרא מבארת באופן שונה את הקל וחומר: **אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא,** הקל וחומר **אָתֵי** – נלמד **מִגִּלְגּוּל שְׁבוּעָה דְּעַד אֶחָד,** כלומר שאם אדם מחייב את חבירו שבועה על ידי עד אחד, ויש לתובע עליו תביעה נוספת, מגלגלים עליו שבועה גם על אותה תביעה. והקל וחומר נלמד כך, ומה עד אחד שאינו מחייב ממון, יכול לחייב את הבעל דין להשבע גם על מה שלא העיד, על ידי גלגול שבועה, קל וחומר שעדים שמחייבים ממון, שיכולים להשביע את הנתבע שבועת מודה במקצת שהיא שבועה על מה שלא העידו. דוחה הגמרא: **מָה לְגִלְגּוּל שְׁבוּעָה דְּעַד אֶחָד שֶׁכֵּן** אינו בא מחמת כחו של העד, אלא **הַשְׁבוּעָה גּוֹרֶרֶת שְׁבוּעָה.** וכי **תְּאַמַּר** שגם **בְּעֵדִים דְּמָמוֹן קָא מַחַיְּבֵי** – שמחייבים ממון, שיוכלו לחייב גם שבועה על מה שלא העידו, והלא אין שם שבועה לגרור על ידה שבועה אחרת. הגמרא חוזרת בה ולומדת שהקל וחומר הוא משבועת עד אחד ולא מגלגול שבועה, ואם כן קשה שעד אחד משביע רק על מה שהוא מעיד, ואינו יכול ללמד שעדים יחייבו שבועה על מה שלא העידו. מתרצת הגמרא: **פְּיוֹ יוֹכִיחַ** שאף שהוא מודה על חלק אחד של התביעה הוא נשבע על החלק השני שכפר בו. דוחה הגמרא: **מָה לְּפִיו שֶׁכֵּן אֵינוֹ בְּהַכְחָשָׁה** – שאינו ניתן להכחשה, אבל עדים שניתנים להכחשה, אין בכחם לחייב שבועה. משיבה הגמרא: **עֵד אֶחָד יוֹכִיחַ שֶׁיִּשָּׁנוֹ בְּהַכְחָשָׁה** על ידי עד אחד אחר, **וּמְחַיְּבוֹ** את הנתבע **שְׁבוּעָה.** ואם תקשה **מָה לְּעֵד אֶחָד שֶׁכֵּן עַל מָה שֶׁמֵּעִיד הוּא נִשְׁבָּע,** וכי **תְּאַמַּר בְּעֵדִים שֶׁעַל מַה שֶׁכָּפַר הוּא נִשְׁבָּע.** יש לדחות, **פְּיוֹ יוֹכִיחַ** שאף שכחו קל, הוא מחייב את עצמו שבועה על מה שכפר, **וְחָזַר הַדִּין שֹׁלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה** – המעלה שיש בעד אחד אינה המעלה שיש בפיו, והמעלה שיש בפיו אינה המעלה שיש בעד אחד, ומוכח שלא מעלות אלו הן שגורמות את חיוב השבועה, אלא מעלה אחרת, והיא **הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן, שֶׁעַל יְדֵי טַעֲנָה** של התובע **וּכְפִירָה** של הנתבע, **הֵן בָּאִין לבית דין וְנִשְׁבָּע** הנתבע, **אַף אֲנִי אָבִיא** – אלמד בקל וחומר **עֵדִים, שֶׁעַל יְדֵי טַעֲנָה** של התובע **וּכְפִירָה** של הנתבע **הֵם בָּאִין** לבית דין **וְנִשְׁבָּע.**

מקשה הגמרא: **מָה לְּהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן** – בעד אחד ובהודאת פיו **שֶׁכֵּן** הנתבע **לֹא** הוחזק **כַּפָּרָן** מחמתם, שהנתבע לא מוחזק לשקרן בגלל עדותו של עד אחד, וכן אם כפר בתביעת חבירו וחזר והודה ששיקר אינו נפסל בכך לעדות ולשבועה, וכי **תְּאַמַּר בְּעֵדִים שֶׁכֵּן הוּחְזַק כַּפָּרָן** מחמתם, ואיך נאמין לו בשבועה.

הגמרא תמהה על הקושיא: **וּבְעֵדִים** המכחישים את הנתבע, **מִי הוּחְזַק כַּפָּרָן** – וכי הוא נעשה מוחזק לשקרן, **וְהָאָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין אָמַר רַב חִסְדָּא,** הַכּוֹפֵר בְּמִלְוָה בין בכל ההלוואה ובין במקצתה, וקודם שנשבע העידו עדים שחייב הכל, אין אומרים שכיון שהוכחש על ידי עדים, מעתה הוא נחשב לגזלן, וגזלן פסול לעדות, אלא הוא **כָּשֵׁר לְעֵדוּת,** משום שאנו מניחים שלא רצה לגזול את חבירו, אלא לא היה בידו מעות לפרוע, והשתמט מלהודות עד שיהיה בידו מעות. אבל הכופר **בְּפִקָּדוֹן** שהפקידו אצלו ואומר שלא היו דברים מעולם, ועדים מעידים שראו את הפקדון מונח בביתו בשעת התביעה, **פָּסוּל לְעֵדוּת** על ידי הכחשה זו, משום שמוכח שהתכוון לגזול. ואם כן אפשר ללמוד שבועת מודה במקצת על ידי עדים, מהצד השוה של הודאת פיו ועד אחד.

הגמרא דוחה הקל וחומר בדרך אחרת: **אֶלָּא פָּרִיךְ הָכִי** – כך תפרוך, **מָה לְּהַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן** – בעד אחד ובהודאת פיו, **שֶׁכֵּן אֵינָן בְּתוֹרַת הֲזָמָה,** שאם עדים הזימו עד אחד, אין העד חייב לשלם את מה שזמם לחייב את הנדון. וכן אדם שהודה שלוה ביום פלוני מעות מחבירו ובאו שנים והזימו אותו, לא שייך לקיים כאשר זמם, ואף אין הודאתו מתבטלת על ידי כך. וכי **תְּאַמַּר בְּעֵדִים שֶׁיְּשָׁנָן בְּתוֹרַת הֲזָמָה** – שעדותם ניתנת להזמה ומתחייבים לשלם את מה שזממו לחייב. מתרצת הגמרא: **הָא לֹא קָשְׁיָא** – זו אינה פירכא, כיון שלדעת **רַבִּי חִיָּיא, תּוֹרַת הֲזָמָה לֹא פָּרִיךְ** – החומרא שמקיימים בעדים עונש של 'כאשר זמם' ובעד אחד לא, אינה נחשבת פירכא על הקל וחומר, כיון שהזמה מבטלת את עדותו של עד אחד כמו את עדותם של שני עדים, ומה שהעדים חייבים לשלם את מה שזממו לחייב, ועד אחד אינו חייב לשלם את מה שזמם לחייב, זו ראיה לחולשתו של עד אחד, שכיון שאינו מחייב ממון אין מקום לחייב אותו לשלם את מה שזמם.

הגמרא מקשה על ראיית רבי חייא ממשנתינו: **אֶלָּא** אם יש להקשות על דברי רבי חייא, כך יש להקשות, **דְּקָאָמַר וְתָנָא תּוּנָא** – שאמר שהתנא במשנה מסייע לדינו, **מִי דָּמֵי** – וכי יש דמיון בין משנתינו לדינו של רבי חייא, הלא **הָתָם** – שם בעדים שהעידו על מקצת התביעה, **לְמַלְוֶה אִית לֵיהּ סָהֲדֵי** – למלוה יש עדים על חלק מתביעתו, ואילו **לְלוֶה לֵית לֵיהּ סָהֲדֵי (דְּלֹא מְסִיק לֵיהּ וְלֹא מִידֵּי)** – אין עדים שאינו חייב יותר מחמשים. **דְּאִי** אמרת **חַוּוּ לֵיהּ סָהֲדֵי לְלוֶה (דְּלֹא מְסִיק לֵיהּ וְלֹא מִידֵּי)** – שהרי אם היו לו עדים שאינו חייב יותר מחמשים, **לֹא בָּעֵי רַבִּי חִיָּיא לְאַשְׁתַּבּוּעֵי** – לא היה רבי חייא מצריכו להשבע. אבל **הָכָא** – כאן במשנתינו, **כִּי הֵיכִי דַּאֲנַן סָהֲדֵי בְּהַאי** – כשם שאנו עדים שחצי טלית שייכת לזה, **אֲנַן סָהֲדֵי בְּהַאי** – כך אנו עדים שחצי הטלית שייכת לחבירו, ואין מקום כלל לשבועת מודה במקצת, **וַאֲפִילּוּ הָכִי מִשְׁתְּבְּעִי** – שניהם נשבעים, ועל כרחך אין זו שבועת מודה במקצת אלא תקנת חכמים שלא יהא כל אחד הולך ותוקף טליתו של חבירו.

הגמרא מסיקה שהראיה מהמשנה נאמרה על דין אחר של רבי חייא: **אֶלָּא כִּי אִיתְּמַר** – כשנאמר **וְתָנָא תּוּנָא** – שהביאו ראיה ממשנתינו, **אַאֲדָדֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא אִיתְּמַר** – לגבי דין אחר שאמר רבי חייא הדברים נאמרו, **דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא,** האומר לחבירו **מָנֶה לִי בְּיָדְךָ, וְהַלָּה** – הנתבע **אוֹמֵר אֵין לְךָ בְּיָדִי אֶלָּא חֲמִשִּׁים זוּז, וְהֵילֵךְ** – ועדיין לא השתמשתי בהם והם שלך בכל מקום שהם, **חַיָּיב** להשבע. **מַאי טַעֲמָא,** כיון שה**ֵילֵךְ נַמִּי** – שגם 'הילך', **כְּמוֹדֶה בְּמִקְצָת הַטַּעֲנָה דָּמֵי** – הוא דומה, ולא רואים את הסכום שעליו הודה כאילו כבר פרעו, ועל החלק של הכפירה דינו ככופר הכל, אלא דינו כמודה במקצת. **וְתָנָא תּוּנָא** – והתנא במשנתינו ששנה **שְׁנַיִם אוֹחְזִין בְּטַלִּית** וכו', מסייע לדין זה. ומבארת הגמרא את הראיה: **וְהָא הָכָא** – והרי במשנה **כֵּיוָן דְּתָפְסִי** – שכל אחד מוחזק בחצי טלית, **[אֲנַן סָהֲדֵי דְּמַאי דְּתָפְסִי] הֵילֵךְ הוּא** – כאילו אנו עדים שיש לכל אחד חצי טלית, והשני נחשב כופר הכל והעדים מעידים אותו שחייב חצי, וכאילו כל אחד אמר הילך על החצי שחבירו מוחזק בו, **וְקָתָנֵי שִׁשָּׁבַע,** ומוכח שגם ב'הילך' יש שבועת מודה במקצת.

הגמרא מביאה שיש חולקים על רבי חייא בענין הילך: **וְרַב** שֵׁשֶׁת **אָמַר,** שנתבע שאמר לתובע **הֵילֵךְ, פָּטוּר** משבועה. מבארת הגמרא: **מַאי טַעֲמָא,** כֵּיוָן **דְּאָמַר לֵיהּ הֵילֵךְ, הָנֵי זוּזֵי דְּקָא מוֹדֵי בְּנַוְויהוּ** – אותם המעות שהוא מודה בהם, **כְּמַאן דְּנָקִיט לְהוּ מַלְוֶה דְּמֵי** – יש לראותם כאילו המלוה כבר גבה אותם, ואילו **בְּאִינָךְ חֲמִשִּׁים** – בחמישים האחרים **הָא לֹא מוֹדֵי** – הרי אינו מודה כלל, **הִלְכָךְ לֵיכָּא** – ולכן אין כאן **הוֹדָאַת מִקְצָת הַטַּעֲנָה** אלא כופר הכל. מקשה הגמרא: **וְלֵרַב** שֵׁשֶׁת **קַשְׁיָא מַתְנִיתִין** – קשה המשנה, שהרי הבאנו ראיה ממשנתינו שהילך חייב. מתרצת הגמרא: **אָמַר לְךָ רַב** שֵׁשֶׁת, השבועה שבמַתְנִיתִין אינה שבועת מודה במקצת אלא **תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא,** שלא יהא כל אחד הולך ותוקף בטליתו של חבירו. מקשה הגמרא: **וְאִידָךְ** – מה יענה על כך רבי חייא, הלא הוכחנו שהשבועה במשנה אינה שבועת מודה במקצת. מתרצת הגמרא: **אִין** – אכן גם רבי חייא מודה שהשבועה במשנה **תַּקָּנַת חֲכָמִים הִיא, וּמֵיהוּ** – אבל עדיין יש ראיה שהילך חייב. מפני **שֶׁאִי אָמַרְתָּ בִּשְׁלָמָא** – שזה מובן אם תאמר **שְׁמַדְּאוֹרַיְיתָא הֵילֵךְ פָּטוּר,** שִׁמְתַּקְּנִי **רַבָּנָן** שחכמים יתקנו **שְׁבוּעָה** במשנה **כְּעֵין השבועה דְּאוֹרַיְיתָא,** שרואים כאילו יש כאן מודה במקצת על ידי אמירת הילך. **אֶלָּא אִי אָמַרְתָּ** – אבל אם תאמר **שְׁמַּדְּאוֹרַיְיתָא הֵילֵךְ פָּטוּר** משבועה, האם יתכן שִׁמְתַּקְּנִי **רַבָּנָן שְׁבוּעָה, הֵילְּתָא דְּכִוָּותָהּ בְּדְאוֹרַיְיתָא** – שאין דומה לה בשבועות התורה.

הגמרא מקשה על רבי חייא שאמר שהילך חייב שבועה. מקשה הגמרא: **מֵיתִיבִי** – שנינו בברייתא,

שטר שכתוב בו שפלוני לוה מפלוני סֶלַע אוֹ דִּינָר וְלֹא כָּתוּב כַּמָּה, הַמַּלְוֶה אוֹמֵר שֶׁהַלְוָאָה הָיְתָה חֲמִשָּׁה, וְלוֶֹה אוֹמֵר שְׁלוֹשָׁה רַק שְׁלֹשָׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר, הוֹאִיל וְהוֹדָה בְּמִקְצָת הַמַּעֲנָה שֶׁהִרֵי הוֹדָה לְמַלּוֹת בִּשְׁלֹשׁ, יִשָּׁבַע שְׁבוּעַת מוֹדֶה בְּמִקְצָת. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, אֵינוֹ אֶלָּא כְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה שֶׁתִּקְּנוּ חֲכָמִים שֶׁלֹּא יִשְׁבַּע, מִכֵּיוָן שֶׁאִם הָיָה רוֹצֶה לְשַׁקֵּר לֹא הָיָה אוֹמֵר כְּלוּם שֶׁמָּצָא, וְאַף כָּאן יָכוֹל לְהוֹדוֹת רַק בִּשְׁתַּיִם, וְהַשְׁטָר מְסַיְּעוֹ, וְאִם הוֹדָה בִּשְׁלֹשׁ מוֹכַח שֶׁהוּא אוֹמֵר אֱמֶת, וּפָטוּר מִשְּׁבוּעָה. וּמַקְשֶׁה הַגְּמָרָא: קָתָנֵי מִיהַת – נֶאֱמַר מִכָּל מָקוֹם בְּבְרַיְיתָא שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר הוֹאִיל וְהוֹדָה מִקְצָת הַמַּעֲנָה יִשָּׁבַע, וְיֵשׁ לְדַיֵּיק, מַעֲמָא – שֶׁהַטַּעַם שֶׁנִּשְׁבַּע הוּא מִפְּנֵי דְּאָמַר שָׁלֹשׁ, הָא – אֲבָל אִם הָיָה מוֹדֶה רַק בִּשְׁתַּיִם, הָיָה פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה. וְהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁהַאי שְׁטָר דְּקָמוֹדֵי בֵּיהּ – שֶׁשְּׁטָר זֶה שֶׁהַהוּא מוֹדֶה בּוֹ, הֵילֵךְ הוּא, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׁטָר יָכוֹל הַמַּלְוֶה לְגַבּוֹת מִקַּרְקָעוֹת הַמְשׁוּעְבָּדוֹת לְהַלְוָאָה, וְהַקַּרְקָעוֹת נִמְצָאוֹת בָּעַיִן, וּשְׁמַע מִינָּהּ שֶׁהֵילֵךְ פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה.

מַתְרֶצֶת הַגְּמָרָא: לֹא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ – אוֹמֵר לְךָ שֶׁגַּם אִם הוֹדָה בִּשְׁתַּיִם חַיָּיב שְׁבוּעָה, וְהָאי דְּקָתָנֵי – וְהַטַּעַם שֶׁהִתְנָה שְׁנֵה שָׁלֹשׁ, כְּדֵי לְאַפּוֹקֵי – לְהוֹצִיא מִשִּׁיטָתוֹ דְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאָמַר מֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה הֲוֵי, וּפָטוּר, וְאִם הָיָה הַתְנָה כּוֹתֵב שֶׁהוֹדָה בִּשְׁתַּיִם לֹא הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר, קָא מַשְׁמַע לָן רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּמוֹדֶה מִקְצָת הַמַּעֲנָה הֲוֵי, וְחַיָּיב שְׁבוּעָה. מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא: אִי הָכִי – אִם כֵּן מִדּוּעַ נֶאֱמַר בִּבְרַיְיתָא 'רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר הוֹאִיל וְהוֹדָה מִקְצָת הַמַּעֲנָה יִשָּׁבַע', שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁרַק בְּגִלְגֵּל שֶׁהוֹדָה בִּשְׁלֹשׁ, נִשְׁבַּע, אֲבָל אִם הוֹדָה בִּשְׁתַּיִם אֵינוֹ נִשְׁבָּע, הַלֹא 'אַף' זֶה שֶׁמּוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ 'יִשָּׁבַע' מִכָּאן לַיּוֹדֶה – הָיָה צָרִיךְ הַתְנָה לִכְתּוֹב.

הַגְּמָרָא מְבָאֶרֶת אֶת הַבְּרַיְיתָא בְּאוֹפֶן אַחֵר: אֶלָּא לְעוֹלָם אִם הוֹדָה בִּשְׁתַּיִם פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, וְהַטַּעַם אֵינוֹ מִשּׁוּם הֵילֵךְ, שֶׁהֲרֵי תָּמִיד הֵילֵךְ חַיָּיב, וְשַׁאנִי הָכָא – וְשׁוֹנֶה כָּאן הַדִּין מִשּׁוּם דְּקָא מְסַיַּיע לֵיהּ שְׁטָרָא – שֶׁהָעֵדִים הַחְתוּמִים עַל הַשְּׁטָר מְסַיְּעִים לְטַעֲנַת הַלְוָאָה שֶׁחַיָּיב שְׁתַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בּוֹ סְתָם סְלָעִים וּמִיעוּט רַבִּים שְׁנַיִם. אִי נַמִּי – תִּירוּץ נוֹסָף, שֶׁאִם הוֹדָה בִּשְׁתַּיִם פָּטוּר מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ שְׁטָר שְׁעָבּוּד קַרְקָעוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׁטָר יָכוֹל הַמַּלְוֶה לְגַבּוֹת מִקַּרְקָעוֹת הַמְשׁוּעְבָּדוֹת לְהַלְוָאָה, וְנִמְצָא שֶׁהַלְוָאָה מוּדֶה בִּשְׁעַבּוּד קַרְקָעוֹת, וְאֵין נִשְׁבָּעִין עַל כְּפִירַת שְׁעַבּוּד קַרְקָעוֹת, וְכֵן הוֹדָאָה בִּשְׁעַבּוּד קַרְקָעוֹת אֵינָהּ מְבִיאָה לִידֵי שְׁבוּעָה. אֲבָל כְּשֶׁמּוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ הוּא מוֹדֶה גַּם בְּסֶלַע שֶׁלֹּא כָּתוּב בְּשְׁטָר, וְהוּא מְחַיֵּיב אוֹתוֹ בִּשְׁבוּעָה.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה שִׁיש שֶׁהִקְשׁוּ מֵהַבְּרַיְיתָא עַל רַב שֵׁשֶׁת: אִיכָּא דְּמוֹתִיב מֵהָכָא – יֵשׁ שֶׁהִקְשׁוּ עַל רַב שֵׁשֶׁת מֵהַסִּיפָא, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ אֵינוֹ אֶלָּא כְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה וּפָטוּר מִשְּׁבוּעָה. מַדְגִּישׁ הַגְּמָרָא: מַעֲמָא – הַטַּעַם שֶׁפָּטוּר מִשְּׁבוּעָה הוּא מִשּׁוּם דְּאָמַר שָׁלֹשׁ, הָא – אֲבָל אִם הוֹדָה בִּשְׁתַּיִם שֶׁאֵינוֹ כְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה, חַיָּיב שְׁבוּעָה, וְהָא שְׁטָר (כֵּיוָן) דְּקָא מוֹדֵי בֵּיהּ – וְהֵרֵי הַשְּׁטָר שֶׁהוּא מוֹדֶה בּוֹ כְּהֵילֵךְ דָּמֵי, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי יָכוֹל הַמַּלְוֶה לְגַבּוֹת מִהַּקַּרְקָעוֹת הַמְשׁוּעְבָּדִים לְהַלְוָאָה, וְהַקַּרְקָעוֹת נִמְצָאוֹת בָּעַיִן, וּשְׁמַע מִינָּהּ שֶׁהֵילֵךְ חַיָּיב.

מַתְרֶצֶת הַגְּמָרָא: לֹא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ – אוֹמֵר לְךָ שֶׁאִם הָיָה מוֹדֶה בִּשְׁתַּיִם, נַמִּי – גַּם הָיָה פָּטוּר, וְהָאי דְּקָתָנֵי – וְהַתְנָה שֶׁכָּתַב מִקְרֶה שֶׁהוֹדָה בְּשָׁלֹשׁ בָּא לְאַפּוֹקֵי – לְהוֹצִיא מִשִּׁיטָתוֹ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּאָמַר שֶׁהַמּוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ מוֹדֶה בְּמִקְצָת הַמַּעֲנָה הֲוֵי, וְחַיָּיב שְׁבוּעָה, קָא מַשְׁמַע לָן – רַבִּי עֲקִיבָא דְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה הֲוֵי וּפָטוּר מִשְּׁבוּעָה.

הַגְּמָרָא מוֹכִיחָה שֶׁכְּוָונַת הַבְּרַיְיתָא לְפָטוּר מִשְּׁבוּעָה כְּשֶׁמּוֹדֶה בִּשְׁתַּיִם: הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא – כֵּן גַּם מִסְתַּבֵּר, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ – שֶׁאִם תַּעֲלֶה בְּדַעְתְּךָ שֶׁהֵילֵךְ חַיָּיב וְאִם הָיָה מוֹדֶה בִּשְׁתַּיִם הָיָה חַיָּיב שְׁבוּעָה, עַתָּה שֶׁהוּא מוֹדֶה בְּשָׁלֹשׁ, הֵיכִי פָּטַר לֵיהּ – מִדּוּעַ פָּטַר אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא מִשְּׁבוּעָה, הַלֹא יִתְבַּן שֶׁהַאי – הַלּוֹזֶה אַעֲרוּמֵי קָא מַעֲרִים עָלֵינוּ, וְסָבַר – חָשַׁב לְעַצְמוֹ אִי אֲמִינָא – אִם אוֹמַר שֶׁהִשְׁטָר הָיָה עַל שְׁתַּיִם, בְּעֵינָא אִשְׁתַּבּוּעֵי – אֶצְטָרֵךְ לְהִשָּׁבַע, וְלֹכֵן אֵימָא – אוֹמַר שָׁלֹשׁ, דְּאֶחֱוֵי – שֶׁאֶהְיֶה כְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה וְאִיפְּטַר – וְאֶפָּטֵר מִשְּׁבוּעָה, אֶלָּא שְׁמַע מִינָּהּ שֶׁהַמּוֹדֶה בִּשְׁתַּיִם נַמִּי פָּטוּר מִשְּׁבוּעָה, וְלֹכֵן אִם הוֹדָה בִּשְׁלֹשׁ הֶחְשִׁיב אוֹתוֹ רַבִּי עֲקִיבָא כְּמֻשִּׁיב אֲבִידָה וּפְטָרוֹ מִשְּׁבוּעָה.

מַקְשֶׁה הַגְּמָרָא: אֶלָּא אִם כֵּן קַשְׁיָא לְרַבִּי חִיָּיא הַסּוֹבֵר שֶׁהֵילֵךְ חַיָּיב. מַתְרֶצֶת הַגְּמָרָא: לְעוֹלָם אֲפִילּוּ לוֹמַר שֶׁהֵילֵךְ חַיָּיב, וְשַׁאנִי הָתָם – שׁוֹנֶה הַדִּין בְּמוּדֶה בִּשְׁתַּיִם, מִשּׁוּם דְּקָא מְסַיַּיע לֵיהּ שְׁטָרָא – שֶׁהָעֵדִים הַחְתוּמִים עַל הַשְּׁטָר מְסַיְּעִים לְטַעֲנָתוֹ שֶׁחַיָּיב רַק שְׁתַּיִם, מִפְּנֵי שֶׁכָּתוּב בּוֹ סְתָם סְלָעִים וּמִיעוּט רַבִּים שְׁנַיִם. אִי נַמִּי – תִּירוּץ נוֹסָף, מִשּׁוּם דַּהֲוָה לֵיהּ שְׁטָר שְׁעָבּוּד קַרְקָעוֹת, כְּלוֹמַר שֶׁעַל יְדֵי הַשְּׁטָר יָכוֹל הַמַּלְוֶה לִגְבּוֹת מִקַּרְקָעוֹת הַמְשׁוּעְבָּדוֹת לְהַלְוָאָה, וְנִמְצָא שֶׁהַלְוָאָה מוּדֶה בִּשְׁעַבּוּד קַרְקָעוֹת, וְאֵין נִשְׁבָּעִין עַל כְּפִירַת שְׁעַבּוּד קַרְקָעוֹת, וְכֵן הוֹדָאָה בִּשְׁעַבּוּד קַרְקָעוֹת אֵינָהּ מְבִיאָה לִידֵי שְׁבוּעָה. אֲבָל כְּשֶׁמּוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ הוּא מוֹדֶה גַּם בְּסֶלַע שֶׁלֹּא כָּתוּב בְּשְׁטָר, וְהוּא מְחַיֵּיב אוֹתוֹ בִּשְׁבוּעָה.

הַגְּמָרָא מְבִיאָה שִׁיש שֶׁהִקְשׁוּ מֵהַבְּרַיְיתָא עַל רַב שֵׁשֶׁת: אִיכָּא דְּמוֹתִיב מֵהָכָא – יֵשׁ שֶׁהִקְשׁוּ עַל רַב שֵׁשֶׁת מֵהַסִּיפָא, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר שֶׁכֵּיוָן שֶׁהוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ אֵינוֹ אֶלָּא כְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה וּפָטוּר מִשְּׁבוּעָה. מַדְגִּישׁ הַגְּמָרָא: מַעֲמָא – הַטַּעַם שֶׁפָּטוּר מִשְּׁבוּעָה הוּא מִשּׁוּם דְּאָמַר שָׁלֹשׁ, הָא – אֲבָל אִם הוֹדָה בִּשְׁתַּיִם שֶׁאֵינוֹ כְּמֻשִּׁיב אֲבִידָה, חַיָּיב שְׁבוּעָה, וְהָא שְׁטָר (כֵּיוָן) דְּקָא מוֹדֵי בֵּיהּ – וְהֵרֵי הַשְּׁטָר שֶׁהוּא מוֹדֶה בּוֹ כְּהֵילֵךְ דָּמֵי, כֵּיוָן שֶׁעַל יְדֵי יָכוֹל הַמַּלְוֶה לִגְבּוֹת מִהַּקַּרְקָעוֹת הַמְשׁוּעְבָּדִים לְהַלְוָאָה, וְהַקַּרְקָעוֹת נִמְצָאוֹת בָּעַיִן, וּשְׁמַע מִינָּהּ שֶׁהֵילֵךְ חַיָּיב.

מַתְרֶצֶת הַגְּמָרָא: לֹא, לְעוֹלָם אֵימָא לָךְ – אוֹמֵר לְךָ שֶׁאִם הָיָה מוֹדֶה בִּשְׁתַּיִם, נַמִּי – גַּם הָיָה פָּטוּר, וְהָאי דְּקָתָנֵי – וְהַתְנָה שֶׁכָּתַב מִקְרֶה שֶׁהוֹדָה בְּשָׁלֹשׁ בָּא לְאַפּוֹקֵי – לְהוֹצִיא מִשִּׁיטָתוֹ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּאָמַר שֶׁהַמּוֹדֶה בִּשְׁלֹשׁ מוֹדֶה בְּמִקְצָת הַמַּעֲנָה הֲוֵי, וְחַיָּיב שְׁבוּעָה, קָא מַשְׁמַע לָן – רַבִּי עֲקִיבָא דְּמֻשָּׁשׁ אֲבֵידָה הֲוֵי וּפָטוּר מִשְּׁבוּעָה.

הַגְּמָרָא מוֹכִיחָה שֶׁכְּוָונַת הַבְּרַיְיתָא לְפָטוּר מִשְּׁבוּעָה כְּשֶׁמּוֹדֶה

אגרות קודש

[שלהי תש״כ]

... לכתבו במכתבו הסיבה שהפסיק לימוד התניא מובן שתמוה ביותר וביותר, שהרי בהנוגע לכל חלקי תורתנו נאמר לא יגעת ומצאת אל תאמין, ומה פלא אם לימוד הנ״ל בכלל זה, ולכתבו שלא

המשך בעמוד הבא